

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/628,Warsztaty-przedmiotowo-metodyczne-dla-nauczycieli-Prymas-Tysiaclecia-Kardynal-St.html>
20.03.2026, 08:19

Warsztaty przedmiotowo-metodyczne dla nauczycieli „Prymas Tysiaclecia Kardynał Stefan Wyszyński” - Gdańsk, 11-12 lutego 2005 r.

15.02.2005

W dniach 11 i 12 lutego 2005 r. w sali konferencyjno-wystawienniczej im gen. Fieldorfa-„Nila” w Gdańsku-Oliwie przy ul. Polanki 124b odbyły się warsztaty przedmiotowo-metodyczne dla nauczycieli szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych „Prymas Tysiaclecia Kardynał Stefan Wyszyński”.

Spotkanie rozpoczęła emisja filmu dokumentalnego w reżyserii Małgorzaty Ziętkiewicz pt.: „D jak dezintegracja” (zrealizowanego dla Polsatu w ramach cyklu „Linia specjalna”). W filmie przedstawiona została problematyka działań skierowanych przeciwko Kościołowi w PRL. Szczególną rolę odgrywał w tej walce aparat bezpieczeństwa. W strukturach Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego w ramach Departamentu IV istniał odrębny Wydział IV przeznaczony do walki z Kościołem, który ostatecznie, po dwu reorganizacjach, w 1962 r. - już w ramach Ministerstwa Spraw Wewnętrznych - uzyskał status samodzielnego IV Departamentu.

Dr hab. Jan Żaryn w pierwszej części warsztatów wygłosił wykład pt. „Kościół katolicki w Polsce w latach 1939-1989”. Część wykładu dotyczyła warunków, w jakich Kościół katolicki egzystował w latach 1939-1945 na różnych terenach okupowanych ziem polskich - zarówno w sensie organizacyjnym, jak również posługi kapłańskiej. W drugiej części prelegent przedstawił stosunki państwo-Kościół po 1945 r., w okresie sowieckiej dominacji. Do momentu ugruntowania monopolu w zakresie sprawowania rządów przez komunistów wyniszczony wojną Kościół pozostawał poza centrum zainteresowania władz. Politycy uczestniczyli nawet w różnych religijnych uroczystościach. W okresie powojennym komuniści wykorzystywali rolę organizacji kościelnych oraz duchowieństwa w zakresie integracji oraz repolonizacji społeczeństwa polskiego - zwłaszcza na ziemiach przyłączonych do Polski po drugiej wojnie światowej. Jednocześnie kwestia własności majątków kościelnych na tych terenach długo pozostawała nie uregulowana. Od jesieni 1947 r. nastąpił zdecydowany zwrot w stosunku wobec Kościoła - jedynej w Polsce niezależnej struktury społecznej. Do 1989 r. był on główną instytucją, przeciwko której komuniści mobilizowali siły w zakresie stosowania represji „prawnych” i administracyjnych, „nasadzania” agentury oraz wszelkich form dyskredytowania. Propaganda dowodziła, że księża podporządkowali interesy Polski Watykanowi, stojącemu na „usługach imperializmu amerykańskiego”, np. przez utrzymywanie tymczasowej administracji kościelnej na ziemiach zachodnich i północnych.

Wynik ofensywy władz przeciwko Kościołowi, zderzenia dwóch - również intelektualnych - sił w Polsce okresu PRL-u, dr hab. Żaryn podsumował, przytaczając anegdotę. Otóż w 1985 r. gen. Jaruzelski przeprowadził wśród wyższych rangą prominentów oraz zwykłych członków PZPR ankietę na temat ich uczestnictwa w praktykach religijnych. Okazało się, że grubo ponad połowa zadeklarowała się jako praktykujący katolicy. W obliczu tylu lat intensywnych starań rozbicia Kościoła nasuwa się refleksja - czy to władza weszła do Kościoła, czy może raczej kościół „opanował” przedstawicieli władzy...

W ostatniej części dr hab. Jan Żaryn zaprezentował uczestnikom kursu pakiet edukacyjny poświęcony osobie kardynała Stefana Wyszyńskiego. Podkreślił mocno walor wychowawczo-edukacyjny, który przede wszystkim zadecydował o wyborze sylwetki Prymasa jako bohatera materiału kierowanego do nauczyciela i ucznia. Dyskusja, która wywiązała się pod koniec spotkania była bardzo ciekawym przyczynkiem do całości warsztatów. Nauczyciele oraz pracownicy instytucji edukacyjnych, bibliotek, ODN-ów wykazali duże zainteresowanie zaproponowaną formą organizacji zajęć – w tym również pozalekcyjnych i pozaszkolnych. Pracownicy OBEP IPN uzyskali wiele cennych uwag i informacji dotyczących doskonalenia aktywności edukacyjnej.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

